

Historia ya Falsafa

80 Falsafa ya Lugha

Na Dkt. Arthur Holmes wa Chuo cha Wheaton

Tangu uchanya pamoja na falsafa yake bora ya lugha, pamoja na maendeleo ya kawaida ya falsafa ya lugha ya miaka ya 1940 na 50, ambayo tumekuwa tukizungumzia kuhusiana na falsafa ya dini na maadili. Maendeleo ya hivi karibuni ya falsafa ya lugha yamehusisha maendeleo katika metafizikia, katika ontolojia. Kwamba hilo lingekuwa hivyo halipaswi kuwa mshangao mkubwa tunapotambua kwamba kategoria za mawazo, kategoria za kuwa kwa Aristotle, kwa Hegel, na kwamba kwa maana hiyo kategoria za kimantiki zinazoonekana katika lugha zingehusiana na ontolojia.

Na hasa tunapozungumzia kuangamia kwa upositivism wa kimantiki na jinsi mtazamo wake wa kupunguza lugha ulivyoondoa metafizikia, inaeleweka kwamba mitazamo mipya ya lugha ingefunguka kwa metafizikia. Na kama unataka kupata mwanga wa hili, mojawapo ya vyanzo ambavyo ungeona kuwa vya manufaa ni kitabu cha John Passmore ambacho kilichapishwa, nadhani, miaka sita iliyopita. Kitabu cha John Passmore, *Recent, sio Falsafa ya Hivi Karibuni*, bali *Wanafalsafa wa Hivi Karibuni*, *Wanafalsafa wa Hivi Karibuni*, ambacho utapata muhtasari muhimu wa aina hii ya kitu, ingawa hakijakamilika.

Sasa, nataka kugawanya ninachotaka kuangalia hapa katika mada tatu, zote tatu zikisikika kama mada katika metafizikia zinazoshughulikia ontolojia. Hakika, zinasikika. Ya kwanza inahusiana na viumbe vya kimantiki.

Mbali na vyombo vya kimwili na hali za kiakili, je, kuna aina ya tatu ya kitu, vitu vya kimantiki, vya aina isiyobadilika? Ni sawa na kuuliza, je, kuna vitu halisi vya ulimwengu, isipokuwa kwamba wakati mwingine huulizwa kwa upande wa kiini na wakati mwingine kwa upande wa vitu vya kimantiki, vyombo vya kimantiki. Sasa, swali la aina hii linatokeaje kuhusiana na lugha? Na tunapaswa kurudi kwa Frege, ambaye mwanzoni mwa karne hii alikuwa na ushawishi mkubwa. Alifariki mwaka wa 1925.

Frege alitofautisha kati ya maana na marejeleo kuhusiana na lugha. Hiyo ni kusema, unaweza kuwa na sentensi, sentensi ambayo ina maana na marejeleo. Sasa, marejeleo, bila shaka, ni kwa kile kinachohusu.

Kama ni taarifa ya data ya maana, ingekuwa kuhusu data ya maana. Kama ni taarifa ya kitu cha kimwili, ingekuwa kuhusu vitu vya kimwili. Kama taarifa inamhusu Mungu, basi marejeleo yangekuwa Mungu, marejeleo kwa maana hiyo.

Lakini maana ya neno, maana ya sentensi, inahusiana na maana yake ya kimantiki, pamoja na maana yake ya kimantiki. Hiyo ni kusema, sentensi inawakilisha pendekezo, ambapo pendekezo si sentensi tu, kauli, bali ni hali halisi ya mambo, hali halisi ya mambo ambayo inaweza kuzungumziwa katika sentensi mbalimbali, baadhi kwa Kiingereza, baadhi kwa Kifaransa, baadhi kwa Kijerumani, baadhi kwa Kiholanzi, baadhi kwa Kijapani, kadhalika na kadhalika, taja. Kwa hivyo pendekezo ni hali halisi ya mambo , ambayo ndiyo maana ya sentensi.

Na, bila shaka, hali hiyo ya kimantiki inaweza kumaanisha vitu kama vile data ya hisia, vitu vya kimwili, na kadhalika na kadhalika. Kwa hivyo tofauti hiyo inakuwa muhimu. Unaweza kuwa na jina sahihi, kwa mfano, maana yake, maana yake, inaweza kuwa muhimu sana.

Umepewa jina la mtu, neno hilo lina maana zote, na wakati huo huo, maana ya jina halisi inapaswa kutofautishwa na marejeleo yake. Linakurejelea wewe kama mtu aliyepewa jina hilo halisi. Jina, maana, marejeleo kwa mtu binafsi.

Au unaweza kuwa unafikiria neno lingine la kufikirika, neno fulani la kufikirika au neno la jumla, ambapo maana inahusiana na dhana, iwe ni dhana ya ulimwengu wote au dhana ya jumla. Sawa? Na marejeleo ni kwa seti nzima ya watu binafsi, kundi zima la watu binafsi. Labda marejeleo ni kwa ulimwengu halisi.

Kwa hivyo , tofautisha kati ya hisia na marejeleo. Wakati mwingine tunazitofautisha kwa kuzungumzia hisia kama maana ya makusudi, na marejeleo kama maana ya upanuzi. Maana ya upanuzi, ndiyo, tunatumia neno ugani katika kuzungumza kwa mantiki, sivyo? Ugani wa nomino, kama inavyotumika katika sentensi, watu wote ni wa kufa, ni wa jumla, na "baadhi ya watu, hasa ugani, unahusiana na marejeleo."

Nia inahusiana na hisia. Hata hivyo, Karl Popper anatofautisha, si tu ulimwengu huu wawili wa hisia na marejeleo, bali pia ulimwengu wa tatu. Hiyo ni kusema, pamoja na vitu vya kimwili ambavyo sentensi inaweza kurejelea, pamoja na vitu vya kimwili, kuna mambo mawili yanayohusika hapa katika kiwango cha makusudi.

Kwanza kabisa , kuna hali za kiakili. Ni nini kinachopita akilini mwako, hali ya kiakili, ambayo inaweza kuelezewa kijaribio kwa upande wa mawazo ya kutafakari, hali hizo za kibinafsi. Na kisha anatofautisha vitu vya kimantiki vya hali hiyo ya kiakili.

Ili uweze kuwa unafikiria kwa upande wa hali fulani ya kimantiki isiyo na upendeleo ambayo inafikiriwa, haionekani, ingawa unachofikiria hapo katika hali hiyo ya kimantiki inarejelea kitu kingine. Na mfano wa kawaida ungekuwa unapozungumzia ulimwengu wote. Kwa hivyo hali yako ya kiakili inahusiana na maneno fulani ambayo ni vyombo vya kitu cha kimantiki, ambacho ni ulimwengu wote, kiini halisi cha ulimwengu, hali halisi ya mambo ambayo ni kile ambacho hakibadilika.

A huwa ni A kila wakati, kadhalika. Kitu cha kimantiki ni tofauti na kitu. Kwa hivyo hata ukichukua lugha na hali za kiakili tulizonazo, ambazo tunapitia, kitu cha kimantiki, kitu cha kimwili.

Kitu cha kimantiki kingekuwa asili muhimu ya ubinadamu. Kitu cha kimwili, wanadamu. Kwa hivyo vitu vya kimantiki, viumbe vya kimantiki, huja katika aina hiyo ya muktadha.

Sasa, kama unavyoweza kufikiria , wazo hili la vitu vya kimantiki ambavyo Frege na Popper wanasema ndiyo litapingwa na mtu yeyote mwenye mwelekeo mkali wa kiimla. Na hivyo ndivyo ilivyo kwa WV O'Quine , ambaye alilipinga katika insha yake inayoitwa Logic Without Ontology. Logic without ontology.

Mtazamo wake, unaona, ni kwamba mantiki haihitaji kitu hicho cha makusudi. Lugha hiyo haihitaji kitu hicho cha makusudi. Hali hiyo ya mambo yenye lengo la kimantiki , ambayo haiwezi kuwa vinginevyo, haihitaji kiini, haihitaji ulimwengu wote.

Lugha inahitaji tu viambishi na vielezi. Viambishi na vielezi. Viambishi vyenye marejeleo ya majaribio na vielezi vyenye kazi rasmi.

Kwa hivyo tukitaka kusema tu kwamba baadhi ya wanaume ni wanadamu, basi tunaposema baadhi ya wanaume, tunarejelea baadhi ya viumbe vya majaribio, viumbe vya kimwili. Kifo ni sifa ya majaribio, inayotokana na baadhi ya wanaume. Baadhi ni kielelezo cha kimantiki tu .

Tunachohitaji, unaona, ni aina hizo za vitu. Na ana haraka kusema kwamba kwa hivyo tunaweza kusema mambo kama hayo, kauli kama hizo, kwa maneno ya kimantiki kwa kutumia ishara ya lugha bora. Kuna baadhi ya x kama vile x ni binadamu na x ni mtu anayekufa.

Baadhi ya wanaume ni wa kufa. Sawa. Na kama unataka kufanya yote, hakikisha tu kwamba kama x ni binadamu, basi x ni wa kufa.

Kwa hivyo unaweza kucheza kwa urahisi na vielelezo vya kimantiki ambavyo tunafanya katika taratibu za mantiki rasmi na istilahi ambazo zina marejeleo ya majaribio. Sasa, kile Coyne anajaribu kusema, na anachosema waziwazi, ni kwamba maana ni kazi za lugha, si za hali ya kiakili. Swali, wakati kitu kinatamkwa, sio unafikiria nini, lakini unamaanisha nini? Unazungumzia nini, unaona? Anachukua lugha , yaani, anachukua lugha kuwa tabia ya maneno, aina ya tabia ya kimwili iliyo wazi.

Anavutiwa tu na mawazo kwa kadri yanavyoonyeshwa katika ishara ya lugha. Mawazo si shughuli ya kisaikolojia. Kipekee, ni tabia ya maneno.

Huna haja ya kuitamka kwa sauti kubwa. Unaiunda akilini mwako. Alama za lugha , tabia ya lugha.

Kwa hivyo maneno ya ulimwengu kama vile umbo la duara, ubinadamu, si majina ya viini, vitu vya kimantiki. Ni maneno tu yanayomrejelea mwanachama yeyote wa seti nzima ya maelezo yanayofanana. Yeye ni mjumbe anayejitambulisha kwa undani.

Anatumia neno la dhana syn- category - matic . Kuna baadhi ya maneno syn- category - matic , maneno yale ya ulimwengu mzima, yenye mantiki ya ulimwengu mzima, kama vile mviringo na ubinadamu. Yalikuwa yakiitwa maneno ya ulimwengu mzima.

Anataka tu kusema kwamba tunatumia maneno hayo kuzungumzia wanachama wote wa kategoria pamoja. Sanjari - itikadi , hilo tu. Lakini seti ya vitu vinavyofanana ni nini, lakini ni uainishaji tu tunaoufanya na lugha yetu? Ni lugha inayoainisha vitu vinavyofanana, ili tupange ulimwengu wetu kupitia lugha tunayotumia.

Seti, kategoria za vitu, hazina kiini halisi katika vitu vya kawaida na vya kimantiki. Ni kufanana tu kwa majaribio tunakounganisha katika istilahi hizi za sanjari na itikadi . Kwa hivyo, kuhusu sarafu, hakuna ulimwengu halisi.

Sasa, wacha niongeze kwenye mjadala huo wa vitu vyenye mantiki jina la Nicholas Wolterstorff, ambaye aliingia kwenye mjadala huo na kitabu kinachoitwa On Universals ambacho kilichapishwa mwishoni mwa miaka ya 70, kilichochapishwa na Chuo Kikuu cha Chicago Press. Kile ambacho Wolterstorff hufanya, na kwa bahati mbaya, kitabu chake, kitabu hicho maalum kilipitiwa upya kilipotoka kama labda kitabu bora zaidi kuhusu nadharia ya ulimwengu katika karne ya 20, na hakika kilianzisha sifa yake ya kitaaluma katika uwanja huu wa uchanganuzi. Lakini anachofanya ni kuzungumza kuhusu ulimwengu iwezekanavyo.

Yanayowezekana. Hiyo ni kusema, uwezekano wa kimantiki usiobadilika ambao ni halisi kihalisi kwa maana kwamba hauwezi kuwa kitu kingine isipokuwa hicho. Umefungwa na sheria ya utambulisho.

Anachofanya ni kusema kwamba pamoja na viumbe halisi vya aina ya kimwili, labda vya aina yoyote ya kimwili pia, sawa, pamoja na viumbe halisi, ulimwengu huu na ulimwengu wowote unaowezekana ni kwamba kuna aina fulani tu za vitu vinavyowezekana kimantiki. Paka hawezi kuwa asiye paka. Unajua, hiyo ina maana kwamba kuna kiini cha kimantiki ambacho hakiwezi kuwa kitu kingine isipokuwa hicho.

Na kwa hivyo anajaribu kuanzisha tena mjadala wa ulimwengu kama ulimwengu wa uwezekano. Nilimwambia mara moja nilipokuwa nikijadili hili, wewe Unamaanisha, je , kwa kutumia uwezekano, kwamba haya ni uwezekano wa kimantiki usio na

lengo ? Kwamba kuna uwezekano wa kimantiki usio na lengo ili si kila kitu kinawezekana, lakini safu fulani za mambo zinawezekana, ambazo baadhi yake zimetokelezwa katika ulimwengu huu. Na alisema hivyo haswa.

Sasa, anatoka wapi katika suala hili? Alifanya tasnifu yake ya udaktari kuhusu Whitehead, kuhusu metafizikia ya Whitehead. Na anachofanya, unaona, kinatoka kwenye baadhi ya istilahi za Whitehead ambapo uwezekano huu wa kimantiki ni vitu vya milele tofauti na viumbe halisi vya ulimwengu wa anga-wakati. Sasa, yeye si Mzungu, lakini anachofanya ni kuelewa dhana ya ulimwengu wote katika istilahi za Mzungu kwa sababu ya mabadiliko makubwa ambayo yanatokana na Uplatoni.

Unaona, katika Plato na Uplatoni, vitu halisi zaidi vilikuwa vya ulimwengu wote , na maelezo yalikuwa, kwa kutumia sitiari ya Plato, vivuli. Vilikuwa taswira za, unaona. Sasa, anachosema Waltersdorf ni kwamba maelezo ni viumbe halisi, vitu halisi vilivyopo kwa kujitegemea kwa maana hiyo.

Ulimwengu si viumbe vya aina fulani, kama ilivyokuwa kwa Plato, lakini ni uwezekano wa kimantiki usio na lengo, unaona. Na viumbe hivi halisi husisitiza baadhi ya uwezekano huu. Sote hapa tunasisitiza uwezekano wa kimantiki wa ubinadamu katika njia zetu binafsi.

Kwa hivyo, anabisha kwamba kuna uwezekano huu wa kimantiki, ulimwengu huu wa uwezekano, kwamba katika maneno haya ni viumbe vya kimantiki badala ya viumbe vya kimwili. Sasa, wacha niongeze maelezo ya chini ambayo hii inaunganisha katika nadharia ya urembo ya Waltersdorf. Miaka michache kabla ya kitabu chake kuhusu ulimwengu wote, kitabu kuhusu nadharia ya urembo kilitoka ambacho, kama ninavyokumbuka, alikiita, Kazi na Ulimwengu wa Sanaa, ambapo alikuwa akijaribu kukuza ontolojia ili kusisitiza mtazamo kwamba kuna thamani za urembo zisizo na upendeleo za aina ya ulimwengu wote.

Sasa, kama umeona kitu chake kifupi na maarufu zaidi kinachoitwa Art as Action, ambacho kinatumika katika kozi ya Falsafa ya Sanaa hapa, unaweza kukumbuka kwamba anatetea hilo kwa kusema kwamba kuna uhusiano sawa na sauti zile zile katika kila aina ya lugha tofauti. Nimemwona akifanya hivyo katika kuwafundisha wanafunzi kuhusu urembo kwa kucheza mchezo wa ping-pong. Ni ipi kati ya zifuatazo ni ping? Msichana mtanashati.

Mvulana mwenye kelele. Ping ni nini? Pong ni nini? Msichana mtanashati anapiga ping, mvulana mwenye kelele ni pong. Na atapitia mifano mingi kama hiyo ili kuonyesha hoja hiyo.

Uhusiano sawa wa sauti zinazofanana. Na anaandika madai yake kwamba hii ni tamaduni mtambuka kwa fasihi ambayo imetafiti aina hiyo ya kitu. Hoja yake ni kwamba kuna msingi usio na upendeleo wa uhusiano na sifa fulani za urembo.

Sasa, niliposoma kitabu chake kuhusu ulimwengu wote, nilimwambia, na haya yalikuwa mazungumzo katika mgahawa wa Cornerspot hapa Wesley na Hale, mazungumzo ya kifungua kinywa wakati mmoja, nilimwambia, sasa niambie, nadharia yako ya urembo, hii imeunganishwa na nadharia yako ya ulimwengu wote, nadharia ya uwezekano wa kimantiki, haswa. Kwa hivyo matumizi moja anayotumia haya, unaona, ni katika nadharia yake ya urembo. Matumizi mengine anayotumia katika mafundisho yake ya uumbaji, unaona.

Kwamba kutoka kwa aina hii ya uwezekano wa kimantiki kwa ulimwengu wowote unaowezekeka, Mungu huchagua kwa uhuru zile anazotaka kuzifanikisha. Na kadhalika. Na anazifanyia kazi katika kitabu cha ulimwengu.

Kwa hivyo tunacho hapa ni mjadala kuhusu vitu vya kimantiki ambavyo hufunguka katika mjadala wa ulimwengu na kiini halisi. Kumbuka hilo. Sasa, suala la pili linalojitokeza kuhusiana na falsafa ya lugha ni suala la uhalisia, kupinga uhalisia ambalo tumerejelea katika epistemolojia.

Na sehemu ya kuanzia hapa tunayohitaji ni kazi ya mtaalamu wa miundo ya lugha ya Kifaransa. Sasa, kumbuka tu kuhusu neno kimuundo, unapata kimuundo katika anthropolojia, unapata kimuundo katika saikolojia, unapata kimuundo katika isimu. Katika saikolojia, nadhani ni sawa kusema kwamba Piaget, mwanasaikolojia wa Kifaransa-Uswisi, anaona hatua fulani zilizowekwa awali katika ukuaji wa utambuzi ambazo akili ya mwanadamu hupitia katika mchakato wa ukuaji na kukomaa taratibu.

Inaonekana kuhusishwa na ukuaji wa ubongo. Kwa hivyo ana, ukitaka, a, huwezi kuiita priori, lakini ni aina ya priori, muundo ulioanzishwa tayari, sawa, ulioanzishwa tayari kwa ukuaji wa utambuzi. Na ukimtazama Chomsky, ana muundo katika isimu.

Sasa, de Saussure, vivyo hivyo, anazungumzia lugha, lakini kwa mgeuko wa kipekee ambao umekuwa na athari kubwa. Kulingana na de Saussure, lugha ina maneno yaliyopewa kiholela ambayo ni ishara zinazorejelea vitu vya majaribio. Istilahi hizi zilizopewa kiholela zinahusiana.

Jambo la msingi ni kwamba unapata, kwa hivyo, aina mbalimbali za lugha, si tu kwa sababu ya tofauti za maneno, bali kwa sababu ya tofauti katika uhusiano kati ya maneno. Tunaunda lugha zetu wenyewe. Na hivyo, tunaunda ulimwengu wetu wa uzoefu na kuzipa maana iliyopangwa ambayo tunafikiri zinayo.

Kwa hivyo, kwa kupanga lugha ya sayansi jinsi wachanya walivyofanya, walijenga ulimwengu, ulimwengu uliopangwa wa uzoefu wa chanya. Walitoa, kana kwamba, maonyesho ya lugha ambayo wachanya wangeweza kuona ulimwengu huu na

kuuona hivyo tu. Hakuna maana zisizobadilika, dhana za ulimwengu wote, au vitu vya kimantiki vya kurejelea.

Kuna maelezo tu ya uzoefu wa hisia yaliyopangwa kwa njia tofauti kupitia lugha tunayotumia. Sasa, unaweza kuona katika hilo, ukitaka, aina ya neo-Kantian. Sio Kant kwa maana ya gridi ya ulimwengu wote.

Sio Kant kwa maana ya gridi ya dhana. Lakini ni Kantian kwa maana ya kuwa na gridi ya lugha, gridi ya muundo wa lugha, ambayo tunaweka kipaumbele, kama ilivyokuwa, juu ya uelewa halisi. Matokeo yake ni kwamba jinsi lugha moja inavyoona ulimwengu itakuwa tofauti na nyingine.

Kuna uwiano wa miundo tofauti, na hakuna hata moja inayoweza kuchukuliwa kuwa sawa na ulimwengu halisi. Sasa, jambo kuu ni kwamba kutokana na ukweli kwamba lugha yetu huunda ulimwengu wa uzoefu, hatujui uhalisia wenyewe. Kupinga uhalisia ndio matokeo.

Sasa, ni aina hiyo ya kimuundo ambayo ilikuwa chanzo cha maendeleo katika falsafa ya lugha na nadharia ya lugha barani Ulaya, katika mila ya fenomenolojia, na katika nchi hii, katika falsafa ya uchanganuzi. Huko Ulaya, ni kutoka katika aina hiyo ya historia ndipo Derrida, mwanaujenzi, anapokuja. Ujenzi ni nini? Naam, inabatilisha kile ambacho mwanaujenzi anasema tumekiunda.

Kile ambacho Derrida, mwanaujenzi, anafanya, unaona, ni kujaribu kufafanua mipango ya maneno ambayo mwandishi hujenga ili kuonyesha kwamba hiyo haifanyi kazi kikamilifu, au kwamba kuna lugha mbalimbali huko zinazofanya kazi bila mpangilio. Ni lugha yetu inayotawala ulimwengu wetu wa uzoefu na kutuzuia kuona na kuizungumzia kwa njia nyingine kuliko tunavyoweza, na hivyo uwiano unapanuliwa katika suala hilo. Sasa, nilitaja jina la Chomsky, mwanaulimi wa kimuundo.

Tofauti na Chomsky ni kwamba yeye ni Kantian zaidi kwa kuwa anafikiri kuna muundo wa ulimwengu wote, wa kina unaoshirikiwa na lugha zote. Muundo wa kina cha ulimwengu wote pamoja na aina hii ya muundo wa uso, kama anavyouita, ambao Saussure anaonekana kuuzungumzia. Lakini mchochezi wa ujenzi haoni muundo wa kina, kwa hivyo ni muundo wa uso wote, vitu ambavyo tumejenga.

Naam, unaweza kuelewa kile ambacho mtaalamu wa miundo anasema, nadhani, ukisikia, oh ndio, baadhi ya marafiki zako hapa wakizungumza lugha zao tofauti na zako. Mwanamuziki anazungumzia lugha ya muziki. Na ukisikiliza kwa makini, nadhani hiyo ndiyo sitiari inayofaa, ukisikiliza kwa makini wanamuziki, utaona kwamba kuna lugha tofauti katika, tuseme, muziki wa kitambo kuliko ilivyo katika muziki wa kisasa sana.

Utasema , lugha tofauti. Vivyo hivyo ni kweli kwa sayansi, lugha tofauti katika sayansi ya Aristotle kutoka sayansi ya Newton, na kadhalika. Sasa, aina hiyo ya utofauti inachukuliwa katika utamaduni wa uchanganuzi na Nelson Goodman.

Nelson Goodman, ambaye, ndiyo, ni mjumbe wa utamaduni wa Quine, ananunua biashara hii ya kupanga ulimwengu wetu wa uzoefu kuwa falsafa ya sayansi. Kwa hivyo sayansi inashughulika tu na miundo ya lugha . Nadharia ya kisayansi ni lugha tu.

Sasa, hilo si jambo jipya. Tulimsikia Ernst Marx akisema hivyo. Marx aliposema kwamba nadharia ya kisayansi ni njia ya kiuchumi tu ya kuelezea uhusiano kati ya data ya hisia, njia ya kiuchumi.

Kuna njia mbalimbali za kiuchumi za kufanya hivyo. Kwa hivyo kunaweza kuwa na lugha mbalimbali za kisayansi na nadharia mbadala za kisayansi. Utaona.

Na lugha hizi mbadala za kisayansi haziwezi kutafsiriwa kwa pamoja. Haziwezi kutafsiriwa kwa pamoja. Au, kwa kutumia neno la kiufundi , haziwezi kulinganishwa.

Huwezi kupima moja kwa nyingine. Ni lugha zisizoweza kulinganishwa. Na bado zinasikika sawasawa, zina uwezo sawa.

Sasa, kuna ushawishi fulani hapa kutoka kwa Thomas Kuhn kuhusu muundo wake wa mapinduzi ya kisayansi. Utaona. Kuhn, ambaye ametambua kwamba kwa mabadiliko ya dhana, unapata, kama Goodman angesema, lugha mpya, njia mpya ya kupanga mambo.

Lugha hizi mbadala za kisayansi zinatokana na ukweli kwamba unaweza kuunganisha sifa za hisia kwa njia tofauti. Unajua mafumbo hayo ya kufuata nukta, kufuata nambari ambapo unafuatilia nambari kuanzia 1 hadi 103 na kutoa picha ya mnyama ambayo umeielezea kwa njia hiyo. Ni kana kwamba sayansi inafanya kitu cha aina hiyo, isipokuwa kwamba nambari hazijatolewa.

Na hivyo unaweza kuziunganisha kwa njia mbalimbali na kuelewa picha nzima. Njia mbadala za kuipanga. Ili nadharia zetu na dhana za jumla katika sayansi ziwe alama, si maelezo.

Ni alama badala ya alama za kisanii. Na Nelson Goodman ameandika katika nadharia ya urembo. Katika nadharia ya urembo, ambapo anaona kazi ya sanaa kama lugha ya ubunifu inayounda mambo fulani , unaona.

Ulimwengu wa sanaa na sayansi umeumbwa vivyo hivyo. Naam, matokeo, unasema, ni kwamba atakuwa mtegemezi wa utegemezi na mzushi. Ndiyo, kweli.

Ana mtazamo wa ajabu kuhusu sayansi. Kwa kweli hakuna kitu kama nadharia ya kweli. Unaweza kukubali picha kama sahihi.

Unaweza kukubali picha kadhaa kama sahihi. Unaweza kuunganisha nukta kwa njia tofauti. Picha sahihi ya kisayansi ni ile inayofunika wigo wa data.

Ina wigo wa kutosha. Ina upatano. Ina uthabiti kimantiki, na inashikamana kwa njia moja.

Inakuwezesha kuzungumzia data kwa njia rahisi badala ya ngumu kupita kiasi, kanuni ya upendeleo. Na unaweza kuhitimisha mambo kutoka kwayo ambayo yana manufaa kwa nadharia na majaribio zaidi. Kwa hivyo falsafa yake ya sayansi inaenda hivyo.

Sasa, mtu ambaye katika falsafa ya sayansi ameipeleka kwenye mkondo wa utegemezi ni mtu anayeitwa Feyerabend, ambaye hazungumzii sana kuhusu picha au picha sahihi na ni mkweli sana kuhusu utegemezi wa maarifa yote ya kisayansi. Na upingaji huu wa uhalisia katika falsafa ya sayansi ni mojawapo ya mambo yanayolisha katika usasa wa baada ya usasa wa Richard Rorty katika kitabu chake maarufu sasa kuhusu falsafa na kioo cha asili. Falsafa na kioo cha asili.

Kioo, unakumbuka, ni mawazo ya kibinafsi akilini ambayo John Locke anazungumzia, ya uwakilishi. Na anachofanya ni kusisitiza kushindwa kwa nadharia hiyo ya uwakilishi wa maarifa na msingi ambao ilihusishwa nao. Uwiano wa miundo yetu yote ya mawazo, dhana changamano, na nadharia za kisayansi, ili aone falsafa si kama inatupatia ufikiaji wa ukweli kabisa kuhusu mambo yenyewe, bali kama mazungumzo tu ambayo yana thamani ya vitendo.

Lakini hakuna utafsiri wa lugha na miundo mbalimbali. Richard Rorty. Naam, tofauti na, hebu tuone, tofauti na Nelson Goodman ni kazi ya Hilary Putnam huko Harvard.

Hilary Putman, ambaye anakubali haraka kwamba miundo mbadala inawezekana na kwamba nadharia za kisayansi, bila shaka, zinaweza kurekebisha. Kwa maneno mengine, anakataa misingi. Lakini bado anataka nadharia za kisayansi zichukuliwe kihalisia.

Na anasisitiza kwamba miundo yetu si njia za kawaida za kuzungumza. Anataka kuwa mkweli. Sasa, anahalalishaje hilo? Anahalalisha kwa kusema kwamba tuna ujuzi thabiti wa uchunguzi fulani na vitu vya kimwili.

Kuna uchunguzi na vitu vya kimwili vinavyojulikana sana. Kwa maneno mengine, kuna data iliyotolewa. Na ndani ya hizo, anajumuisha vitu kama elektroni, mashamba ya nguvu, na ukubwa wa anga.

Sawa? Aina za vitu ambavyo wanasayansi wote huviona na kuvipima, bila kujali miundo yao ya kinadharia . Ili mifumo tunayojenga, miundo ya kinadharia iweze kuwa ya majaribio, lakini imekusudiwa kuwa kauli kuhusu uhalisia. Uhalisia wa muda wa Whitehead kuhusu sayansi.

Putnam anataka sayansi ichukuliwe kihalisia kwa njia ya muda. Sasa, ndani ya nukta hizi zinazojulikana za marejeleo, ambazo anazungumzia, si elektroni tu, mashamba ya nguvu, bali pia aina fulani za asili. Aina fulani za vitu vya asili.

Kwa maneno mengine, kuna uainishaji ambao ni wa upendeleo. Uainishaji si tu lugha yetu inayounda kitu. Kuna kategoria za upendeleo za vitu.

Aina lengwa. Spishi, ukipenda. Na kuna sheria za jumla tunazozitambua, bila kujali lugha.

Kwa maana hii, kuna vitu vyenye mantiki. Kuna vitu vyenye mantiki. Vitu vya mawazo, si data maalum tu.

Kuna vitu vya mawazo. Vyote, ukipenda. Viini.

Aina za asili. Kwa hivyo Putnam anageuka kuwa mkweli kuhusu sayansi, lakini pia mkweli kuhusu uainishaji fulani. Kanuni fulani za jumla.

Vile vile kuhusu uchunguzi maalum unaotambuliwa hadharani . Sio muundo wetu wote. Kwa hivyo, uhalisia dhidi ya uhalisia usio wa kweli.

Sawa? Hilo ndilo suala la pili. Unaendeleaje? Uko tayari kwa la tatu? Sawa, nimetumia neno ulimwengu unaowezekana. Ulimwengu unaowezekana.

Kwa sababu ya mambo mawili ambayo tayari tumekumbana nayo. Moja ni kwamba kuna njia mbadala ambazo sisi, kwa lugha yetu, tunaweza kupanga uzoefu. Kwa hivyo tunaweza kuwa na walimwengu wanaowezekana kwa maana ya walimwengu tunaowapanga.

Ulimwengu mwingine unaowezekana zaidi ya huu. Lakini pili, aina ya kitu kinachokuja na nadharia ya viumbe vya kimantiki, ambayo inakubali kwamba sio uwezekano wote wa kimantiki unaotekelezwa katika ulimwengu huu wa anga-wakati. Kwa mfano, nadharia ya Wolterstorff ya ulimwengu wote ingekubali kwamba kuna ulimwengu mwingine mwingi unaowezekana kimantiki zaidi ya huu.

Kuna uwezekano wa kimantiki ambao haujatimizwa. Na kwa maana hiyo, miongoni mwa vitu vya kimantiki vya mawazo kuna ulimwengu mwingine unaowezekana. Unaona ? Kwa sababu ikiwa kuna uwezekano wa kimantiki, basi kuna ulimwengu wa kimantiki, unaowezekana kimantiki zaidi ya huu uliotimizwa.

Kwa mfano, walimwengu ambao sote tulikuwa na nusu tatu. Au walimwengu ambao mtoto wangu wa kwanza alikuwa msichana. Ambayo ingekuwa ulimwengu mwingine zaidi ya huu.

Ulimwengu mwingine unaowezekeka wenye miendo midogo kutoka kwa huu, miendo mikubwa kutoka kwa huu, ya kila aina. Ulimwengu unaowezekeka wa kimantiki. Kwa hivyo ukweli kwamba vitu vinaweza kuwa tofauti na vile vilivyo, iwe kwa sababu ya lugha yetu au kwa sababu ya ulimwengu wa uwezekano wa kimantiki, umefungua mjadala kuhusu lugha ya ulimwengu unaowezekeka na ontolojia ya ulimwengu unaowezekeka.

Ontolojia ya ulimwengu unaowezekeka. Sasa, Nelson Goodman ndiye wa kwanza kuzungumzia hapa. Na tayari unaweza kuona atakachosema.

Nilimtambulisha kwa kusema kwamba anataka mantiki bila ontolojia. Hataki viumbe vya kimantiki. Anatuona kama tunaunda ulimwengu wetu wenyewe.

Kwa hivyo kwa Nelson Goodman, lugha ya ulimwengu unaowezekeka ni mbinu ya maneno tu. Ni ujanja wa kisemantiki. Ulimwengu wote unaowezekeka ni miundo ya lugha tu ambapo hoja maalum za marejeleo ni mambo ambayo sote tunapitia au ambayo huenda tumepitia.

Kama vile mtoto wangu wa kwanza akiwa msichana. Kwa hivyo kwa maana hiyo, ulimwengu mwingine unaowezekeka ni ulimwengu wa kufikirika tu. Ni dhana kuhusu jinsi ulimwengu huu ungekuwa au ungekuwa bado.

Kwa hivyo lugha ya ulimwengu unaowezekeka ni lugha ya nadharia za majaribio na hakuna kingine zaidi. Na kwa hivyo yeye ni mpinga-uhalisia linapokuja suala la ulimwengu unaowezekeka. Mpinga-uhalisia linapokuja suala la ulimwengu unaowezekeka.

Kwa upande mwingine, unampata mwanafalsafa Mwingereza DK Lewis, DK Lewis, ambaye haamini kwamba lugha ya walimwengu wengine inawezekeka kuwa kauli za kubuni kuhusu ulimwengu huu halisi, kama kauli pekee. Au, kama zinavyoitwa katika majadiliano, zinitwa kauli zisizo za kweli.

Mambo ya Kupingana. Na umakini mkubwa umetolewa na falsafa ya lugha ya hivi karibuni na mantiki kwa mantiki ya mambo ya kupingana. Je, kauli za mambo ya kupingana zinaweza kuelezewa vya kutosha kama kauli za kubuni tu kuhusu ulimwengu huu halisi? Zimeelezewa tu kama nadharia za majaribio ambazo hazitathibitishwa kuwa sahihi kijaribio? Je, zinaweza kuchukuliwa hivyo tu? Au ikiwa haziwezi kupunguzwa kuwa nadharia, basi inaonekana kwamba sisi Lazima tukubali

kwamba kuna vitu vya kimantiki, vyombo vya kimantiki vya aina ya lengo ambavyo tunazungumzia tunapozungumzia uwezekano wa kimantiki ambao haujatekelezwa.

Hoja ni kwamba, bila shaka, kauli zisizo za kweli haziwezi kupunguzwa bila salio. Haziwezi kutafsiriwa bila salio kuwa nadharia. Na ikiwa haziwezi, basi lazima uwe mkweli kuhusu ulimwengu unaowezekana.

Lakini ili kuwa mkweli kuhusu ulimwengu unaowezekana, lazima uwe mkweli kuhusu viumbe vya kimantiki. Na hivyo mjadala unahusu mambo yasiyo halisi, kuhusu kile kinachoitwa utambulisho wa ulimwengu wa trans. Hiyo ni kusema, kama Socrates ya ulimwengu mwingine unaowezekana ambapo, tuseme, hakuwa na pua iliyoshikamana, kama kwamba Socrates bado angekuwa Socrates yule yule.

Sasa swali ni, Socrates huyo huyo anaunda nini? Je, ni kiini cha Socrates kwamba ana pua iliyoshikamana? Na bila shaka unataka kusema hapana, lakini kwa kusema hivyo unakubali. Kwa hivyo kutafsiri kutoka lugha moja ya ulimwengu mmoja unaowezekana hadi mwingine. Naam, aina hiyo ya mjadala ina kila aina ya athari za kuvutia.

Alvin Plendiger, katika kitabu chake *The Nature of Necessity*, alifanya kazi na aina hii ya suala na akasema kwamba kuna ulimwengu unaowezekana kimantiki ambapo Mungu lazima awepo. Sasa utaona, Plantinga hajajitolea kujaribu kuonyesha uwepo wa Mungu. Amejitolea kujaribu kuondoa pingamizi dhidi ya uwepo wa Mungu.

Na kama unaweza kuonyesha kwamba kuna ulimwengu unaowezekana kimantiki ambapo Mungu yupo, basi umeondoa pingamizi lolote. Na inawezekana kimantiki kwamba Mungu yupo. Na kwa hivyo, swali lake linalofuata kwa mpinzani ni, sawa, sasa pingamizi lako ni lipi? Kwa hivyo, huu ndio mwelekeo ambao falsafa ya lugha inapewa, na unaweza kuona jinsi ilivyofungua karibu maswali yote ya kitamaduni ya kimetafizikia.

Aina ya maendeleo ya kuvutia. Ili, kama tulivyo leo, kama nilivyosema hapo awali, si falsafa ya dini na maadili pekee iliyo hai na salama, bali pia metafizikia. Hapa, sikufanikiwa kuiondoa, bali pia kuiahirisha.

Sasa, mtu alikuwa, ndio. Nilikuwa nakuuliza tu kuhusu kile Plendiger alichosema, ulikuwa unasema tu kwamba Plantinga alisema kuhusu kwamba kuna ulimwengu unaowezekana kimantiki ambapo Mungu lazima awepo. Ndiyo.

Kwa hivyo, je, anasema kwamba kuna ulimwengu unaowezekana kimantiki huko nje, au anasema kwamba ulimwengu unaowezekana kimantiki unaweza kuwa ulimwengu tunaoishi sasa? Loo, bila shaka, ndiyo. Ndiyo. Ndiyo, lakini unaona, ni jambo moja kuonyesha kwamba kitu kinawezekana kimantiki.

Ni jambo lingine kuonyesha kwamba hivyo ndivyo ilivyo katika ulimwengu huu. Sawa. Unaona.

Je, anafikiri kwamba katika ulimwengu huu Mungu yupo lazima? Ndiyo. Ndiyo, lakini ugumu upo katika kuhama kutoka kwa dedicto hadi kwa ulazima wa dere. Hiyo ni kusema, kutoka kwa kile kinachohitajika katika lugha , yaani, katika lugha ya ulimwengu unaowezekana, hadi kile kinachohitajika chenyewe.

Unaona, na unaweza kuonyesha kwamba katika baadhi ya lugha inawezekana, ni muhimu, lakini kwamba hii ndiyo dunia ndiyo kitu ambacho si rahisi kuonyesha. Troy? Ndiyo, nilikuwa najiuliza kuhusu wazo hilo la uwezekano wa kimetafizikia. Ndiyo.

Naam, kinachowezekana kimaumbile ni kile kinachowezekana kimantiki. Yeye hatambui tofauti hiyo. Naam, ni tofauti gani unayoweza kuitoa? Kusema kwamba inawezekana kimantiki ni kusema hakuna pingamizi.

Unaona, hakuna pingamizi la kimantiki. Inawezekana kimantiki. Sasa, je, inawezekana kweli , kama tungekuwa tunazungumzia twiga wa kichawi mwenye mabawa ya kipepeo, tungenema inawezekana kimantiki, lakini je, inawezekana kimantiki ? Unaona, na ungesema, nadhani hivyo katika ulimwengu fulani unaowezekana, inawezekana kimantiki.

Huwezi kusema ni muhimu kwa sababu katika ulimwengu wowote unaowezekana, kwa sababu vitu vyenye kikomo si muhimu kwa sababu. Ndiyo, bwana? Nilikuwa najiuliza zaidi kuhusu Mungu. Ningesema Mungu anajiepusha na dhambi au anaamua chanzo chake.

Sawa. Je, inawezekana, kimantiki, kwamba Mungu angeweza kufanya hivyo? Je, kuna ulimwengu unaowezekana ambapo Mungu angeweza kutenda dhambi? Hiyo ni kweli. Ndiyo, na unaona, angesema, sasa hilo linaamua swali la kama Mungu angekuwa bado Mungu kama angefanya hivyo.

Kwa sababu Mungu, kwa ufafanuzi katika dini za kitheisti, ni mmoja ambaye ni mwema kabisa, unaona. Kwa maneno mengine, inaamua swali, je, Mungu ana kiini? Ni kichwa gani cha baadhi ya mihadhara aliyotoa katika Chuo Kikuu cha Marquette ambayo ilichapishwa chini ya kichwa hicho, Plantinga, Je, Mungu Ana Kiini? Sasa, ikiwa Mungu ana kiini, basi kuna mambo ambayo Mungu hawezi kufanya. Mungu hawezi kuwa Mungu.

Hapana, Mungu hawezi kuwa si Mungu, unaona. Mungu hawezi kuwa si Mungu. Ikiwa kuwa mwema kikamilifu ni kiini cha Mungu, na ikiwa kutenda dhambi ni kutokamilika, basi Mungu hawezi kutenda dhambi, unaona.

Kwa hivyo, inarudi katika biashara hii ya kiini tena. Sasa, ukisema, oh, hakika Mungu anaweza kutenda dhambi, Mungu hana kiini, basi unasema nini? Unasema kwamba neno Mungu ni jina lililopewa kiumbe fulani kiholela, ambapo, unaona, unaweza pia kumwita Mungu si Mungu kwa mzigo wote wa dhana unaoletwa na hilo, lakini tumia jina lingine kabisa. Unaona, ikiwa jina Mungu ni ishara tu isiyo na maana ambayo haina maudhui yoyote ya dhana, maana yoyote ya kukusudia pamoja na marejeleo ya upanuzi, unaona, ikiwa neno Mungu lina marejeleo ya upanuzi tu na hakuna maana ya kukusudia, unaona, basi unaweza kumfanya Mungu afanye chochote.

Lakini kama neno Mungu lina maana ya makusudi pia, basi hata Mungu hawezi kuwa si Mungu. Je, kuna mambo ambayo Mungu hawezi kufanya? Ndiyo, hawezi kuwa si Mungu. Sasa, unajua, ukitaka kusema, loo, hiyo ni kumtii Mungu kwa sheria za mantiki.

Hapana, inasema kwamba Mungu ni kiumbe, sheria za mantiki ni sheria za kuwa, hatimaye sheria za Mungu, kwa sababu ni sheria za kuwa. Mungu ndiye kiumbe wa mwisho, muumba wa viumbe vingine vyote, kwa hivyo sheria za kuwa ni sheria za Mungu. Kwa hivyo, kwa maana hiyo, kila kiumbe kina angalau kiini fulani, kiini cha kuwa ambacho kitakuwa na kisiwe.

Inaonekana kama muda wetu umeisha tena.